

Fallik coşku, ilkel teknoloji...

ERMAN ATA UNCU

Gündelik hayatın neredeyse tamamıyla televizyon yayın akışına göre belirlendiği 1980'lerde ekran başına koşma sebeplerinden biriydi 'Emret Başkanım'. O dönem ekranda gördüğü her şeye büyük bir iştahla sarılan bizim kuşak, tabii ki BBC yapımı bu politik hicvin inceliklerini kavramaktan henüz epey uzaktı. Ama fark etmez... Britanya parlamentosundaki bürokrasi cehennemiyle güzel güzel dalgasını geçen, güncel siyasetin aslında nasıl bir güçler savaşı olduğunu tüm açıklığıyla gözler önüne seren bu efsane sit-com'un, kendisi kadar efsane bir de jeneriği vardı. Politik içeriği anlaşılan anlamasın önemli değil, o dönem onlu yaşlarını sürmekte olan neslimiz, Gerald Scarfe imzalı animasyon jenerikteki grotesk detayların tadını çıkarmak için hipnotize olmuşçasına ekranın karşısına geçmişti. Söz konusu jenerikte başkanı (ilerleyen sezonlarda başbakanı) oynayan Paul Eddington'ın burnu yavaş yavaş karga gibi uzatılır, gözleri her şeyden bihaber oluşunu yansıtırçasına küçültülür, dişleri etkisiz bir canavarinki gibi sivrilirdi. Bürokrat Sir Humphrey rolündeki Nigel Hawthorne'un ise sinsiliğinin ve arka planda tüm ipleri elinde tutmasının işaretleri olarak kafası büyütülür, suratının diğer parçaları ise abartılı bir şekilde küçültülürdü.

Çağrışında sınır olmaz; Tahran doğumlu Aras Seddigh'in geçen ay Galerî Nev'de açılan sergisi 'Cross-breeds / Melezler' ilk bakışta sanki Gerald Scarfe'nin bilinçaltımıza işlemiş bu televizyon işini akla getirir gibi oldu. Tabii ki güncel siyaset göndermeleri veya karikatürize bir estetik söz konusu değildi Seddigh'in sergisinde. Ancak çeşitli vesilelerle ve alet edevatla sınırlandırılmış (vantilatörlü el arabaları, takım elbise cenderesi, ipler vb.) figürler, bu sınırlardan kurtuldukları noktada şekilsiz fallik objelere dönüşme eğilimi gösteriyor. Tıpkı Gerald Scarfe'nin siyasetçile-

rinin, görünenin altında kendilerini koyverip tüm niyetlerini belli etmeleri gibi... Scarfe'nin figürleri, iktidar savaşında bürokrasinin ciddi yüzüyle saklanan acınası tarafları açığa çıkartıyordu. Seddigh'inkiler ise doğal kabul ettiğimiz sosyal düzeneklerle fallik arayışlarımızın hem nasıl iç içe hem de nasıl birbirleriyle savaş içinde olduğunu gösterir gibi... Misal 'Diyaloglar'da 1900'lerden kalmış bir aile fotoğrafında sandalyelerde yan yana kadınlı, erkekli dizilmiş birtakım insanlar, üzerlerine geçirilen bir çerçevede başka suratları yerine fallik karmaşalarıyla poz veriyorlar. 'Hep-sini Hatırlıyor Muyum?'da Miyazaki filmlerinden fırlamış gibi duran bir tekerlekli sandalyemsi düzeneğin üzerindeki bölük pörçük şekilsiz figür, hatıralarındaki mavi ve silik imgelere zıt bir karmaşa içinde izleyenine bakıyor. 'Hayalperest' kendi gündüz düşlerinin sınırları içinde sessizce oturuyor.

Seddigh'in işlerinde Nuh nebiden kalma fotoğrafların siyah beyazı ten rengiyle iç içe giriyor. İkisi arasındaki sınır uzaktan çok belirgin gibi dursa da yakından bakınca bu sınırların ufak noktalarda ihlal edildiği, bazen sınırdan ziyade harmanlandığı, arada bir hiyerarşi görülmediği aşikâr... Akla gelen diğer 'tekensiz' resimlerde de fark edilebilecek bir ortak nokta bu. Erinç Seymen'in 2012'de Rampa'da açılan 'Tohum ve Mermi' sergisinde sado-mazo çağrışımılı alet edevatla meyveleri birleştirdiği 'Sangoi' serisi gibi. Orada da deri bir kemer, çileği zapturapt altına almaya çalışıyordu ama burada bildik bilinçüstü/arzu ile bilinç karşıtlığından çok daha girift bir ilişkiye işaret ediliyordu. Belki de arzuların bastırılmadığı ama hayatta kalabilmek için daha görünür kılıklara büründüğü, toplumsal düzen için tehdit kapasitelerinin de aşınmaya uğradığı bir döneme girdiğimizizin resmi de olabilir söz konusu eserler. Toplumsal düzen ile beden ve arzular bir savaş cephesindeymiş gibi çatışma hallerinde resmediliyorlar. İkisi

de birbirini besliyor ama bu süreçte ikisi de etkisini git gide kaybediyor, evcilleşiyor.

B.S Azzad Üniversitesi'ndeki bilgisayar mühendisliği eğitiminin ardından Sabancı Üniversitesi Görsel Sanatlar'da öğrenimine devam eden İranlı genç sanatçı Seddigh'in 'Melezler'inde haliyle teknoloji vurgusu da baskın. Birey oldukları yanılışıyla karman çorman bir halde arzularını hayata geçirmeye çalışan bu 'melez' figürler, bir taraftan en ilkel teknolojiyle bir yerlere çekilmeye çalışılıyorlar. Makaralar, tekerlekler, vantilatörler de burada devreye giriyor. Çekildikleri yöne karşı bir direniş gösterdiklerini söylemek de pek mümkün değil. Belli ki uyum göstermediklerini, çatıştıklarını düşündükleri anda pekala yola gelme eğilimindedir. Bu düzeneğin içinde hayatlarını devam ettirmenin telaşındalar. Kuşkusuz, karamsar bir tablo... Ancak bu gibi karamsar tabloların izleyiciye geçebilmesi, kendini de bulabileceği bir ilişkiye girebilmesi için mizah da elzem. Ya 'Blade Runner' gibi karamsarlıktan hiç ödün vermeden kendi üzerine kapalı, hiçbir yerinden fire vermeyen bir dünya kuracaksınız ya da 'Brazil' gibi mizah yoluyla içeri soktuğunuz izleyiciye bu dünyayı ta içinde hissettireceksiniz. Seddigh'in tavrı daha çok ikincisinden yana gibi. Türler arasındaki bu yakınlaşmanın pek de hayırlı bir şey olmadığını sezdiren ama küçük sürprizler ve ayrıntılarla bu durumu fark etmenin o kadar da karamsarlığı gerektirmediğini gösteriyor. Gerald Scarfe'nin 'Emret Bakanım'ın jeneriğinde en evcil haliyle gördüğümüz figürleri, iktidarın, baskının acıtıcı halini eğlenceli bir halde gözümüze sokuyordu. Seddigh'de ne böyle bir karnaval durumu var ne de bariz göndermeler. Ama içerisinden fallik patlamalar yaşayıp sonra tekrar o düzenin içinde kaybolan retro figürler, görmekten, fark etmekten memnuniyet duyacağımız bir oyunu açık ediyor.

ermanata64@gmail.com